

UNESCO optager de nordiske klinkbådstraditioner på listen over menneskehedens immaterielle kulturarv

Nordens klinkbyggede træbåde - og traditionerne omkring dem - er nu officielt anerkendt af UNESCO som levende kulturarv, der skal sikres og bevares for kommende generationer.

Med optagelsen af de nordiske klinkbådstraditioner på UNESCOs repræsentative liste over menneskehedens immaterielle kulturarv anerkender det internationale samfund, at det at kunne bygge og bruge de nordiske, klinkbyggede både skal bevares for eftertiden.

Det betyder også, at de nordiske klinkbådstraditioner løftes ind i en større sammenhæng som del af menneskehedens immaterielle kulturarv.

En tradition, der har sat markant aftryk

Gennem flere tusind år har Nordens klinkbyggede både dannet rammen om de nordiske folks tilknytning til havene omkring dem. I små joller skabte kystfiskeren familiens livsgrundlag, og i større skibe sikredes kontakter langs kyster og over endeløse have. Bådene har gennem generationer bundet de nordiske folk sammen fra kyst til kyst, bragt Norden ud i verden og verden tilbage til Norden.

Vikingernes lette, stærke og hurtige skibe var uovertrufne for deres tid. Med dem blev de skandinaviske kongeriger grundlagt. De store, havgående skibe muliggjorde bosættelser i hele det Nordatlantiske område, dannede grundlaget for erobringer og sikrede handelsruter til fra Nordkap til Middelhavet.

Ældgammel, levende tradition

I Norden har man både før og efter vikingetiden bygget træbåde efter en særlig metode, der er kendetegnet ved, at de langsgående planker overlapper hinanden i yderkanterne, og her holdes samlet med syninger eller skibsnagler. Båden afstives derefter indvendigt med tilpassede træstykker, der udgør bådens ribben. Denne byggemetode kaldes klinkbygning, og i Europa er det kun i Norden, at traditionen med at bygge efter denne metode stadig er i brug.

Hjarbæk Sjøgtelaug

Klinkbygning har domineret den nordiske bådtradition siden de første både med plankesider blev skabt for årtusinder siden. I den tid er der bygget utallige klinkbyggede både til fiskeri og til transport af varer og mennesker.

På tværs af tid har bådebyggerne arbejdet uden brug af konstruktionstegninger, men skabt båden ud fra deres erfaringer, overleveret viden og i samspil med den kommende bruger af båden, så den blev tilpasset behov og miljø.

Det helt unikke er, at der i dag stadig bygges træbåde efter den ældgamle klinkbygningsmetode over hele det nordiske område. Dog ikke nær så mange som før, så antallet af klinkbyggede både er kraftigt formindsket gennem de senere år. Også de mennesker, der lever af at bygge og bruge bådene, bliver færre, og uden dem risikerer vi at miste de kundskaber, der gør det muligt at holde traditionerne levende.

Stærke, maritime fællesskaber

I Danmark findes der dog stadig mange levende, maritime miljøer omkring de klinkbyggede både.

På Vikingskibsmuseet i Roskilde udstiller vi fem vikingskibe, der er bygget i nordisk klinkbygningstradition for næsten 1000 år siden. ”Det er de eneste af vores både, der aldrig skal sejle igen”, fortæller Søren Nielsen, fra Vikingskibsmuseet. ”Men i vores museumshavn ligger ca. 30 klinkbyggede både som vi bruger til formidling. Disse både skal sejles, slides og bruges, så de en dag skal skiftes ud og vi derfor skal have bygget nye. På den måde holder vi traditionen levende. Man kan ikke bevare levende kulturarv uden at gøre det; bygge skibene og bruge dem,” fortæller Søren.

Ved Jammerbugtens kyster, trækker fiskerne stadig deres klinkbyggede kystbåde op på strandene efter havfiskeri. På træbådsværfterne viderefører erfarne bådebyggere kendskabet til at bygge og vedligeholde de traditionelle træbåde.

Hjarbæk Sjøgtelaug opstod en gang i midten af 1970-erne, dengang nogle unge mennesker – begyndte at interessere sig for Limfjordens traditionelle sejlførende klinkbyggede fiskerjolle – **Sjægten**.

Det var på dette tidspunkt Danmarks Radio skulle filmatisere Hans Kirk's roman ”Fiskerne”. Handlingen foregår på Limfjorden på den tid, da sjægten endnu var i brug.

Hjarbæk Sjøgtelaug

www.sjaegt.dk

Laugskoordinator Leif Tipsmark
Telefon 8664 3737 · Mobil 4240 6437
E-mail: leif@tipsmark.dk

Hjarbæk Sjøgtelaug

Men der var ikke flere tilbage, som kunne bruges til filmoptagelserne og det var vel den egentlige årsag til, at interessen for sjægten genopstod. Det var simpelthen for flovt, hvis dette fundamentalt vigtige element i Limfjordens maritime kulturhistorie var gået tabt.

Det viste sig imidlertid, at der heldigvis var ikke så få sjægte tilbage, men de var for det meste noget ukendelige, ombyggede til motorbåde, belagt med glasfiber og ofte i meget ringe stand.

Det var disse gamle både, som folk fra Hjarbæk begyndte at købe op. De blev restaurerede og sat under sejl igen. I 1975 kom den første sjægt til Hjarbæk. I 1976 var der tre og i 1977 var der 7 både.

Også Hjarbæk Sjøgtelaug har udviklet sig over årene. Laugets aktiviteter omfatter i dag andre gøremål inden for det man samlende kan kalde kystkultur.

I dag ligger der ca. 30 sjægte i Hjarbæk Havn og efter en tirsdagssejlads (der sejles kapsejlads fra maj til oktober) kan der ses helt op til 60 kaffedrikkende skippere og gaster. Sjøgtelaug sejler også gerne med gæster. Man har skrappe og nedskrevne sikkerhedsregler, for denne form for sejlads og kun sjægte med ansvarsforsikring der opfylder Søfartstyrelsens krav sejler gæstesejlads.

Lauget ejer et par sjægte der anvendes som skoleskibe. De øvrige sjægte er ejet af enkeltpersoner eller bådelaug. Alle gør en dyd ud af at vedligeholde sjægtene således, at de udover at blive bevaret så originalt som muligt, også er sikre at sejle.

Hvert år i weekenden mellem uge 33 og 34 sejler sjægtene om verdensmesterskabet på Hjarbæk Fjord.

Det der startede som en spøg i 1977 var i virkeligheden genoptagelse af en gammel tradition, nemlig de kapsejladser som fiskeriforeningerne rundt omkring på Limfjorden afholdt i de første årtier af 1900-årene.

Hvis man læser de gamle beretninger fra disse kapsejladser, som udviklede sig til store folkefester, vil man se tydelige paralleller til nutidens verdensmesterskaber i sjægtesejlads. Indholdet er næsten det samme, kapsejlads, spisning og bal om aftenen, festtale, musik og mange tilskuere.

Fællesskaberne har en stor betydning for at holde traditionerne omkring træbådene levende. Når man bruger de smukke klinkbyggede både, starter den proces, der giver liv til de specialiserede håndværk, der omgiver bådene:

Hjarbæk Sjøgtelaug

www.sjaegt.dk

Laugskoordinator Leif Tipsmark
Telefon 8664 3737 · Mobil 4240 6437
E-mail: leif@tipsmark.dk

Hjarbæk Sjøgtelaug

Sejlmagerne, rebslagerne og bådebyggerne, der så kan holde deres kundskaber i hævd, når de reparerer gamle både eller fremstiller nye, når der skal sys sejl på mål og lave tov til rigningen.

”Der er enorm værdi i at holde klinkbygningstraditionerne levende, fordi de er vedkommende for mange mennesker i dag,” fortæller Søren Nielsen fra Vikingskibsmuseet, og fortsætter: ”De klinkbyggede både giver os muligheder som bliver sværere og sværere at få i den verden, vi lever i i dag. De er forbindelsen til vores fælles fortid og danner samtidig en nutidig ramme om et miljørigtigt og bæredygtigt friluftsliv med store naturoplevelser. Her kan man, - i fællesskab med andre - være med til udvikle og fremtidssikre traditionen ved at bruge bådene”.

Optagelse forpligter

Optagelsen af de nordiske klinkbygningstraditioner på UNESCOs liste over menneskehedens immaterielle kulturarv skal øge fokus på at bevare viden om traditionen, håndværket og brugen af de klinkbyggede både.

Og optagelsen på listen forpligter. Med den har alle de nordiske lande lovet at videreføre den levende, maritime kulturarv til kommende generationer.

FAKTABOKS:

Hvem står bag?

Det er første gang, UNESCO modtager en nominering fra et forenet Norden. Alle de nordiske lande står bag ansøgningen til UNESCO om at optage de nordiske klinkbådstraditioner på listen over menneskehedens immaterielle kulturarv, og alle de nordiske kulturministerier har skrevet under på nomineringen.

Initiativet til UNESCO projektet er taget af netværket 'Nordisk Kystkultur', som har sikret den brede forankring i alle landene: Danmark, Island, Færøerne, Norge, Sverige, Ålandsøerne og Finland. Det norske Forbundet KYSTEN har været hovedansvarlig for ansøgningen.

I Danmark står Han Herred Havbåde, Træskibs Sammenslutningen, Vikingskibsmuseet i Roskilde sammen med lokale træbådsmiljøer som Hjarbæk Sjøgtelaug bag det store arbejde, der har sikret klinkbådstraditionerne en plads på UNESCOs liste over umistelig immateriel kulturarv.

Hjarbæk Sjøgtelaug

www.sjaegt.dk

Laugskoordinator Leif Tipsmark
Telefon 8664 3737 · Mobil 4240 6437

E-mail: leif@tipsmark.dk

Hvilke forpligtelser har de deltagende stater?

Alle de nordiske lande har ratificeret UNESCO-konventionen om sikring af den immaterielle kulturarv og har forpligtelser i den forbindelse. Staterne skal blandt andet træffe nødvendige foranstaltninger for at sikre beskyttelsen af den immaterielle kulturarv, der findes på deres territorium med deltagelse af lokalsamfund, grupper og relevante ikke-statslige organisationer og for at sikre levedygtigheden af den immaterielle kulturarv, herunder identifikation, dokumentation, forskning, bevarelse, beskyttelse, fremme, forbedring, overførsel og uddannelse samt genoplive de forskellige aspekter af denne arv.

Fakta om UNESCO-ansøgningen:

Indskrivning af den nordiske klinkbygningstradition på UNESCOs liste skal sikre synlighed og bevidsthed om vigtigheden af at bevare klinkbådstraditionerne. Optagelsen er et led i opfølgningen af UNESCOs 2003 konvention om beskyttelse af den immaterielle kulturarv, som alle nordiske lande har underskrevet. Dansk Folkemindesamling, ved Det Kgl. Bibliotek, forvalter Danmarks arbejde med UNESCOs Konvention til sikring af den immaterielle kulturarv fra 2003.

<https://levendekultur.kb.dk/>

